

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 40 Volume: 8 Issue: 40

Ekim 2015 October 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SÜT PARASI KARŞILIĞINDA ESKİŞEHİR'E GELİN GÖÇÜ* BRIDE MIGRATION TO ESKİŞEHİR IN EXCHANGE FOR THE MONEY OF BREAST MILK

Semra GÜNAY**

Erdoğan BOZ***

Öz

Evlilik; evlilik öncesi anlaşmalar, törenler, örf ve adetlerle şekillenmiş ve toplumun devamlılığı için önemsenen bir kurumdur. Kültürel baskının bir sonucu oluşan başlık parası ise, Türkiye’de günümüzde azalmasına rağmen varlığını sürdüren, kökeni çok eskilere dayanan ve çok geniş bir coğrafi alanda kendini gösteren bir âdettir. Başlık parası; süt parası, kalın, kalım, bedel, ağırlık günsalık, baba hakkı, ana hakkı olarak da bilinmektedir. Araştırma sahasında Eskişehir ili kırsal alanına göç eden gelinler tarafından “süt parası” ifadesi kullanılmaktadır. Araştırmada süt parası karşılığında gelin göçünün boyutları, nedenleri, göç eden gelinlerin göç süreci, yaşam koşulları, ana dili kullanma durumları, süt parası dolandırıcılığı konuları üzerinde durulmuş ve nitel-nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre kırsal kesimde yaşayan kızların şehirde yaşamak istemesi ve maaşları olan kadınların ikinci evlilik yapmak istememesi gibi nedenlerle süt parası karşılığında gelin göçü yaşanmaktadır. Bu göçe, gelinlerin çoğunun Eskişehir’de yaşayan bir tanıdığı aracılık yapmıştır. Ayrıca “aracılık”ı kendilerine iş edinmiş kişiler de bulunmaktadır. Gelinler ana dilleri olan Kürtçeyi aileleriyle ve kendi aralarında konuşmaktadırlar. Gelinlerin çoğu Eskişehir’e ve yeni yaşam tarzına uyum sağladıklarını belirtmiştir. Süt parası dolandırıcılığı genellikle dul kalmış erkeklerin köyde bir akrabası ve tanıdığı olmayan, aracılık yapan kişiler tarafından bulunan gelin adaylarıyla nikâhsız olarak evlendirilmesi sonucunda yaşanmıştır. Farklı etnik unsurlar arasında evliliklerin yapılması, toplumların birbirlerini daha iyi tanımaları, anlamaları, birlik ve beraberliğin pekiştirilmesine katkı sağlamaktadır. Ancak mevcut durum gelinlerin rızası alınsa dahi para karşılığında gelişmekte, evlenen kadınlar bu paradan yararlanamamaktadır. Şehre göçün cazibesinin azaltılması ve kırsal yerleşim birimlerin çekiciliklerinin artırılması doğal süreç olarak işleyen evlenme, doğum ve ölüm gibi nüfus döngüsünün dengesinin korunmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Süt Parası, Gelin Göçü, Ana Dili Kullanımı, Eskişehir, Kırsal Alan.

Abstract

Marriage is a foundation which is very important for the continuity of society and is formed by agreements before marriage, such as ceremonies, customs and traditions. Bride-price is a form of cultural imposition (pressure) and a tradition which still exists today. Even though, in terms of number of those who practice this tradition has been decreasing, bride-price has been internalized in a wide geographical area, and its origin goes back to hundreds of years. Other terms which are used and are synonymous to bride-price include breast milk money (süt parası), dowry-money (kalın), survival-wealth (kalım), worth (bedel), wedding-time (günsalık), right of father (baba-hakkı), right of mother (ana-hakkı). While conducting field research, we have recognized that brides who migrated to rural areas of Eskişehir, used the term “money of breast milk”. In this research, we have used qualitative and quantitative research methods to focus on dimensions and causes of bride migration, migration duration, migration processes of brides, living conditions of brides, use of native language (Kurdish Language), and fraudulent behavior regarding breast milk money. Our research findings show that, for those girls and widowed or divorced women where the form of migration took place in exchange for breast milk money, gave their consent to migrate as brides. In terms of girls who live in rural areas, gave their consent because they wanted to live in cities, whereas in terms of widowed or divorced women who had their own incomes for living expenses gave their consent as they did not want to marry for the second time. Among the findings, we also found out that most of the brides who migrated, received some assistance from an acquaintance, who acted as a mediator and who lived in Eskişehir. In addition to that we have learned that, there were some people who practiced mediatorship as a profession. These brides, who are native Kurdish speakers, speak Kurdish with their families and other Kurds. Most of the brides stated that they got used to their new lifestyle and adapted to Eskişehir easily.

Keywords: Breast Milk Money, Bride Price, Bride Migration, Usage of Native Language, Eskişehir, Rural Area.

GİRİŞ

Başlık parası, evlenecek erkek tarafının kız tarafına para veya mal şeklinde yaptığı ödemedir. Kökeni, taraflar arasında mübadelenin dengelenmesi, doğacak çocuklar üzerinde erkek tarafının hak talep edebilmesi, kadının seks ve işgücü olarak kullanılması haklarının erkek tarafına aktarılmasına dayanmaktadır (Tezcan, 1976: 415-417; Arıkan, 1988: 5). *Mohar* Tevrat’ta, *mehir* ise İslam hukukunda evlenme esnasında erkek tarafından

* Bu makalenin verileri yürütmekte olduğumuz 112K405 nolu Eskişehir İli Dil Atlası adlı TÜBİTAK projesinden alınmıştır.

** Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, Turizm Fakültesi

*** Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

kadına belirli bir miktar para veya mal ödenmesi ya da ödenme borcunun altına girilmesi anlamına gelir. Mehirin başlık parasından farkı kadının ailesine değil, kendisine verilmesidir (Savaş, 2011: 265; Aksu, 2001). *Drahoma*, Hindistan'da ve Hristiyanlarda özellikle Avrupa'da yaygındır. *Drahoma*, evlilik sırasında gelinin ailesinden erkeğin ailesine para, mal veya her ikisinin ödenmesidir (Savaş, 2011:265). Daha çok kadının ekonomiye katılmadığı ve ekonomik bir yük olarak görüldüğü toplumlarda yaygındır (Tezcan, 1976: 416). *Çeyiz*, gelinin kocasının evine götürdüğü hediye ve/veya eşyalardır (Tezcan, 1976: 417; Yalçın Ünsal, 2010: 160).

Başlık parasının ilkçağlardan itibaren varolduğu bilinmektedir. Babil'de Hammurabi Kanunu'nda (Koschaker, 1971'den akt. Altop, 1996: 371) ve Hitit Kanunlarında, başlık parası düzenlenmiştir (Savaş, 2011: 243-263). Yunan, İncil, Roma ve Bizans hukukunda nişanlanmanın geçerli olabilmesi için erkek tarafından kız tarafına başlık parasının verilmesi gerekmektedir (Altıntop, 1996). Araplarda cahiliye ve Emeviler dönemlerinde başlık parası olduğu bilinmektedir (Aksu, 2001).

Eski Türklerde kızın çeyizi ve terbiyesi için, süt hakkı olarak kızın ailesine verilen mal veya para söz konusudur (Okur Gümrukçüoğlu, 2013: 226). Türklerde kökeni Orta Asya'ya dayanan bu adet, Hunlarda ve Göktürklerdeki *kalın/kalım* kelimesiyle karşılanmıştır. Kalım kelimesine Türkiye'de bugün Güney ve Doğu Anadolu ağızlarında rastlanılmaktadır (Alptekin, 2009: 308; Dağı, 2013: 719). Doğu Anadolu'da başlık parasına; *bedel*, *ağırlık* ve *ana hakkı* gibi isimler verilmektedir (Sezen, 2005:187). Kırgızlarda *kalın* (Aynakulova, 2006: 96-98), Tatarlarda *qalım/qalım malı* olarak adlandırılan hediyeler verilmektedir (Zaripova Metin, 2005: 97). İran Azerbaycan'ında başlık parası denilmektedir (Kalafat, 2001: 225). Günümüzde, Yozgat yöresinde *günsalık* (Özbaş, 1968) Tekirdağ'da *baba hakkı* (Artun, 1998: 10) ifadeleri de kullanılmaktadır.

Başlık parası ülkeler arası ilişkilerde de kendini göstermiştir. Örneğin, Abbasi Valisi Yezid, Hazar Hakan'ına yüz bin dirhemlik *kalın* ödemiştir (Çog, 2007: 150-158). Başlık parası kültürün diğer öğelerine de yansımıştır. Dede Korkut hikâyelerinde başlık parası geçmektedir (Gönen, 2011: 48). Özbek ve Moğol destanlarında başlık parası engeli zenginliklerle değil; akıl, bilgelik, cesaret ve kahramanlıkla aşılmaktadır (Yolcu, 2012: 229; Baydemir, 2010: 54).

19.yy'da Osmanlı'da Müslümanlarda ve gayrimüslimlerde başlık parası uygulaması vardır (Özcan ve Dalyan, 2013: 150). Nasturilerde *kadın* iş gücü olarak görülmekte (Özcan ve Dalyan, 2013: 150) başlık parasının yanında kızın annesine süt hakkı olarak para verilmekteydi (Lalayan, 1914'ten akt. Özcan ve Dalyan, 2013: 151). Örneğin;

- ✓ Çerkezlerde (Adige, Abzah, Bjedug, Abaza, Kabardey vb.) *vase* denilen başlık parası kadına verilen değer göstergesi olarak değerlendirilmekteydi. (Özcan ve Dalyan, 2013: 151-153).
- ✓ Karaçay-Malkarlarda *kalın/kalım/ağırlık* adı verilen, kıza armağan verme âdetinin başlık parasıyla aynı olup olmadığı konusunda fikir birliği oluşmamıştır (Özcan ve Dalyan, 2013: 153-155).
- ✓ Yezidiler'de başlık parasına *naht/kalam* denilmekteydi. Ailesi, kocası ölen kızlarını başlık parası karşılığında başkasıyla evlendirebilmekteydi. Başlık parasının yüksek olmasından *keçike/bikecik* denilen *berdel* sıklıkla uygulanmaktaydı (Joseph, 2007'den akt. Özcan ve Dalyan, 2013: 155-157).
- ✓ Ermeniler, iş gücü kaybı nedeniyle başlık parası almadan kızlarını evlendirmemekteydi (Burnaby, 1999'dan akt. Özcan ve Dalyan, 2013: 158). İran Ermenileri, Şii adetlerinde olduğu gibi mute nikâhında da başlık parası almaktaydılar (Basset, 1890'dan akt. Özcan ve Dalyan, 2013: 159).
- ✓ Süryanilerde ailesine yüklü miktarda para ödenen gelinin, kocasının evinde diğer aile bireylerinden fazla çalışması; eşine ve ailesine hizmet etmesi gerekmekteydi (Okur Gümrukçüoğlu, 2013: 225).
- ✓ Rumlarda baba tarafından damada *drahoma* verilmekteydi. Damatsa kayınlarına *agriliki* denilen para ödemekteydi (Özcan ve Dalyan, 2011: 320-324).
- ✓ Arnavutlarda, dağlık ve kırsal kesimde kızlar başlık parası karşılığında satılırlardı. Şehirlerdeyse kız tarafı erkek tarafına başlık parası verirdi. (Özcan ve Dalyan, 2011: 324-332).

Osmanlı Devleti'nde 19.yy'ın başında başlık parası sosyal bir yaraya dönüşmesinin ardından II. Mahmut ve Sultan Abdülmecit, mehir dışında başlık parasının alınmasını yasaklamıştır. Tanzimat bürokratları 1841 yılında başlık parasını kaldırmıştır (Yakut, 2008: 238). 1867 yılında mehir dışında herhangi bir paranın alınması yasaklanmıştır (Avcı, 2007: 6).

Milli Mücadele döneminde (1920) Düğünlerde Men'i İsrâfat Kanunu'yla ağırlık vs. yasaklanmıştır. Refah seviyesinin artmasıyla kanun 1967 yılında yürürlükten kaldırılmış (Kurnaz Şahin, 2013: 29-53), gerek öğretilerde gerek uygulamada karmaşa oluşmuştur (Özcan, 1996: 101-104).

Türkiye Cumhuriyeti'nde Medeni Kanun'da başlık parasının yasak olduğunu belirten bir hüküm bulunmamaktadır (Özcan, 1996: 101-103). 19. yy'ın sonlarından 1967 yılına kadar yasaklanmış olmasına rağmen, başlık âdeti günümüze kadar süregelmiştir. Toplumlar birbirini etkilemekte ve bu uygulamanın yansımaları

izlenmektedir. Başlık parası özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun bazı kesimlerinde halen sürmektedir. Mehirse günümüz Türkiye'sinde kadına teslim edilmeyen bir uygulama olarak sürmektedir (Okur Gümrükçüoğlu, 2013: 254).

Yörükler yerleşik hayata geçen toplumlara oranla geleneklerini daha fazla korumuşlardır. Günümüzde yörükler arasında *kalın* (ağırlık, başlık parası) verme geleneği tamamen kalkmıştır (Doğan ve Doğan, 2005: 686). Afganistan'dan Ceylanpınar'a göç eden Özbek'ler arasında başlık parası büyük oranda, süt parası az oranda uygulanmaya devam etmektedir (Ökten, 2010: 174). Ergani'de başlık parası karşılığında evlilik devam etmektedir (Akça, 2009: 55). Midyat'ta ataerkil aileler yerini çekirdek ailelere bırakmasına rağmen özellikle kırsal kesimden göç edenler arasında başlık parası devam etmektedir (Dalkılıç, 2008: 219). Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Malatya ve Tunceli illerinin köylerinde evlilik öncesi adetler; Türk kültüründeki düğün adetleriyle uyusmaktadır (Çopuroğlu, 2000: 166-192).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Eskişehir'de başlık parası âdeti devam etmediği bilinmektedir. Ancak, 112K405 nolu Eskişehir İli Dil Atlası adlı TÜBİTAK projesi saha çalışmaları sırasında, Eskişehir ili kırsal kesimine başlık parası karşılığında göç eden gelinlerin olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada Eskişehir ili kırsal kesiminde hangi koşulların başlık parası uygulamasını geri getirdiği, başlık parası karşılığında evlilik sürecinin nasıl olduğu, başlık parası vererek evlenenlerden zarar görenlerin olup olmadığını tespit etmek amaçlanmıştır. Yapılan görüşmelerde gelinler tarafından *süt parası* ifadesi kullanıldığı için *başlık parası* yerine *süt parası* tercih edilmiştir.

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

Eskişehir kırsal kesimde

1. Gelin göçünün boyutları ve nedenleri nelerdir?

2. Süt parası karşılığında Eskişehir'e göç eden gelinlerin etnik yapısı, göç süreci ve yaşam koşulları (evlenmeden önce ve mevcut durum) ve ana dili kullanım durumu nasıldır?

3. Süt parası dolandırıcılığı nasıl olmaktadır?

Araştırma, Eskişehir'de tamamen sona erdiği düşünülen başlık parasının kırsal kesimde tekrar uygulanmaya başlandığının tespit edilmesi, bu uygulamanın yeniden canlanmasının nedenlerinin açıklanması, kırsal kesimde yaşanan sosyal dönüşümlerin ortaya konması, evlilik göçünün ardından yaşanan değişimlerin örneklendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Eskişehir'de kırsal kesimde gelin göçüne ve özellikle süt parasıyla göç eden gelinlere odaklanan bu araştırmada tarama modeli tercih edilmiştir. Eskişehir köylerinde gelin göçünü betimlemek için nicel ve nitel; süt parası karşılığında Eskişehir'e göç eden gelinleri ve süt parası dolandırıcılığını betimlemek için ise nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Çalışmanın evrenini Eskişehir köyleri oluşturmaktadır. Eskişehir'de 425 köy bulunmaktadır. Araştırmanın verileri, 112K405 nolu Eskişehir İli Dil Atlası adlı TÜBİTAK projesi saha çalışmasında derlenmiştir. Saha çalışması 2013 yılı Mayıs-Ekim ayları arasında yapılmıştır. Eskişehir'de göçle ilgili olarak geliştirilen veri toplama aracındaki sorular köy muhtarı veya azasına yöneltilmiştir. Muhtar veya azanın bulunamadığı köylerde, muhtar ya da azanın eşi, köy imamı veya köy ileri gelenlerinden birisiyle görüşülmüştür. Tablo 1'de gelin göçüne ilişkin olarak bu çalışmaya yansıtılan kişilerin cinsiyetlerine uygun kod isimleri, etnik yapıları, yaşadıkları ilçe adı, yaş, iş ve eğitim bilgileri verilmiştir.

Çalışmanın tümünde görüşülen kişilerin kimlik mahremiyetini sağlamak amacıyla yaşadıkları köylere ilişkin bilgi verilmemiştir.

Tablo 1: Eskişehir'de gelin göçüyle ilgili olarak görüşleri yansıtılan bireylere ait bilgiler

Table 1: Information belonging to individuals reflected views regarding to the bride migration point in Eskişehir

Kod adı	Etnik yapı	İlçe	Yaşı	İşi	Eğitim düzeyi
Alican	Yörük	Alpu	44	Muhtar	İlkokul
Hıdır	Yörük	Han	64	Aza	İlkokul
Ferit	Yörük	Odunpazarı	54	Muhtar	İlkokul
Necdet	Yörük	Seyitgazi	64	Köyden	İlkokul
Kemal	Yörük	Tepebaşı	49	Köyden	Lise
Metin	Türkmen	Alpu	54	Muhtar	Ortaokul
Murat	Türkmen	Çifteler	68	Aza	İlkokul
Mustafa	Türkmen	Mahmudiye	55	Köyden	İlkokul
Oğuz	Tatar	Alpu	56	Muhtar	İlkokul
Sezgin	Tatar	Mahmudiye	58	Muhtar	İlkokul
Sergen	Tatar	Sivrihisar	35	Köyden	Üniversite

Mehmet	Muhacir	Çifteler	57	Muhtar	Ortaokul
Ayla	Muhacir	Odunpazarı	42	Muhtarın eşi	Lise
Mesut	Muhacir	Seyitgazi	66	Köyden	İlkokul
Ayşe	Manav	Beylikova	55	Muhtarın annesi	İlkokul
Gülen	Manav	Mihaliçcik	66	Muhtarın eşi	İlkokul
Emre	Manav	Seyitgazi	55	Muhtar	Lise
Nuri	Manav	Sivrihisar	21	Muhtarın oğlu	Üniversite
Kaan	Manav	Tepebaşı	74	Köyden	İlkokul
Abrek	Karaçay	Han	71	Köyden	İlkokul
Faruk	Karaçay	Sivrihisar	50	Muhtar	Lise
Ömür	Çerkez	Tepebaşı	67	Köyden	Okula gitmemiş
Asım	Manav	Günyüzü	43	Muhtar	Yüksekokul
Ender	Manav	Sivrihisar	41	Muhtar	İlkokul
Kasım	Manav	Tepebaşı	78	Köyden	İlkokul
Hatice	Manav	Tepebaşı	54	Muhtar	İlkokul
Osman	Manav	Odunpazarı	45	Aza	Lise

Araştırmanın nitel boyutunda, kolay erişilebilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Köylerde süt parası karşılığında göç eden gelinlerin bulunduğu öğrenildiğinde bu gelinlerle görüşmek istenmiştir. Bazı köylerde muhtar veya azanın aracılığıyla bazı köylerde doğrudan gelinin yaşadığı eve gidilerek izin istenmiş, kendisinden veya ailesinden onay alındıktan sonra gelinle görüşülmüştür. Bazı köylerde süt parası karşılığında köye göç eden gelin olduğu bilgisinin alınmasına rağmen gelinlere ulaşılamamıştır. Araştırmaya katılan gelinlerin kod adları ve diğer bilgiler Tablo 2’de verilmektedir. Görüşme yapılan gelinlerin yaşları 18 ila 58 arasındadır. Dört gelin 20’li yaşlardadır. Gelinlerden sadece biri yüksekokul mezunudur. Üçü okuma yazma bilmezken biri okuryazar, ikisi de ilkokul mezunudur. 40 yaşın üzerindeki iki gelin ilkokula gitmiş olmasına karşın 20’li yaşlardaki üç gelin hiç okula gitmemiştir.

Tablo 2: Görüşme yapılan gelinlere ait kişisel bilgiler
Table 2: Personal information of the interviewees brides

Kod adı	İlçe	KGEY	Yaşı	ED	Memleketi	EA	EYS
Mine	Beylikova	Manav	24	OYB	Patnos	Var	3
Yasemin	Beylikova	Manav	25	OYB	Iğdır/Merkez	Var	8
Açelya	Çifteler/Merkez		21	YO	Doğubeyazıt	Var	2
Nergis	Mihaliçcik	Manav	42	OYB	Doğubeyazıt	Var	29
Nergis’in gelini	Mihaliçcik	Manav	18	İlkokul	Doğubeyazıt	Var	2
Nilüfer	Seyitgazi	Yörük	58	İlkokul 4	Hozat	Var	39
Sibel	Odunpazarı	Yörük	42	İlkokul	Erzincan	Var	23
Şebboy	Tepebaşı	Manav	26	Okuryazar	Mutki	Yok	2

KGEY: Köyün genel etnik yapısı, ED: Eğitim düzeyi, EA: Eskişehir’de akrabası, EYS: Eskişehir’de yaşama süresi, OYB: Okuma yazma bilmiyor, YO: Yüksekokul

Gelinlerin dördü Ağrı, diğerleri Iğdır, Tunceli, Erzincan ve Bitlis illerinden gelmiştir. Eskişehir’de yaşama süreleri de yaşlarına bağlı olarak artmaktadır. Biri hariç hepsinin Eskişehir’de akrabası bulunmaktadır (bk. Tablo 2).

Görüşmeye gönüllü olan ilk gelinle yapılandırılmamış ön görüşme yapılmış, elde edilen veriler çözümlenerek dökümü yapılmıştır ve görüşme konuları belirlenmiştir. Görüşme konuları kişisel bilgiler, gelin olmadan önceki yaşam şartları, istenme ve şimdiki yaşam şartları olmak üzere dört bölümden oluşturulmuştur. Görüşülecek kişinin kırsal kesimde bir kadın olması, farklı bir toplumsal yapıdan gelerek yeni köyünde uyum sorunları yaşamış/yaşıyor olması, çoğunun okuryazar olmaması gibi nedenlerden dolayı araştırmanın katılımcı üzerinde bir tedirginlik yaratmaması için, görüşme sırasında görüşme formu kullanılmamış, sohbet ortamında veri derlenmiştir. Görüşmelerde, görüntünün alınmasına izin verildiği durumlarda video kaydı, aksi takdirde ses kaydı yapılmıştır. Benzer şekilde süt parası dolandırıcılığına maruz kalmış kişilerin kendisiyle ya da sürece tanık olan kişilerle görüşülmüştür. Süt parası dolandırıcılığı konusu, evlilik süresi ve ayrılık konuları altında incelenmiştir. Süt parası dolandırıcılığıyla ilgili görüşülen kişilere ilişkin kişisel bilgiler Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Süt parası dolandırıcılığı hakkında görüşülen kişilere ait bilgiler
Table 3: Personal information of the interviewees about fraudulent behavior regarding breast milk money

Kod adı	Etnik yapı	İlçe	Yaşı	İşi	Eğitim düzeyi
Baykal	Türkmen	Çifteler	61	Köyden	-
Yaşar	Türkmen	Odunpazarı	90	Köyden	Okula gitmemiş
Bulut	Muhacir	İnönü	69	Köyden	İlkokul
Sedat	Manav	İnönü	72	Köyden	Ortaokul

Nitel verilerin analizi için öncelikle ses ve görüntü kayıtları hiçbir değişiklik yapılmadan yazıya dönüştürülmüştür. İki ses kaydı başka bir uzman tarafından incelenmiş ve onaylanmıştır. İçerik analizi yapılarak görüşme kodlama anahtarı oluşturulmuştur. Veriler anahtara göre kodlanmış, iki görüşmeye ait kodlamalar başka bir uzman tarafından da yapılmış ve kodlamalar karşılaştırılmıştır. Böylece güvenilirlik hesaplanmıştır. Güvenirlik oranı %90'ı bulunmuştur. Daha sonra bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

Gelin göçünün boyutları ve nedenlerinin tespitine yönelik anketle elde edilen nicel veriler SPSS 17 programına girilmiş, frekans ve yüzde oranları hesaplanmıştır. Gelinlerin geldikleri iller MapInfo programında haritalanmıştır.

BULGULAR

1. Eskişehir Kırsal Kesiminde Gelin Göçünün Boyutları ve Nedenleri

Gelin göçü, köy dışına gelin verme ve köye dışarıdan gelin alma boyutlarında incelenmiştir.

Tablo 4: Son on yılda köyden köy dışına gelin göçü var mı? Sorusuna verilen yanıt

Table 4: The response to the question "Does the bride immigration from your village to outside the village in the last decade?"

Yanıt	N	%
Evet	265	74.6
Hayır	10	2.8
Evlenecek genç yok	80	22.5
Toplam	355	100.0

Son on yılda köyden köy dışına gelin göçü var mı? sorusunu yanıtlayan köy temsilcilerinin %75'i köy dışına gelin verildiğini, %3'ü verilmediğini, %22'si ise köylerinde evlenecek genç olmadığını bildirmiştir (bk. Tablo 4). Köy dışına gelin verildiğini bildiren köy temsilcilerinin %95'i her yere gelin göçü olabildiğini belirtmiştir (bk. Tablo 5).

Tablo 5: Her yere gelin veriliyor mu? Sorusuna verilen yanıt

Table 5: The response to the question "Does the brides immigrate everywhere?"

Yanıt	N	%
Evet	262	97.4
Hayır	7	2.6
Toplam	269	100.0

Yörük Hıdır ve Kemal, Türkmen Metin ve Mustafa, Tatar Oğuz, Sezgin ve Erkan, Muhacir Mehmet, Manav Kaan'la Karaçay Faruk; köylerindeki kızların okuduğunu ve okuyan kızların köye gelin gitmediğini, köydeki okumamış biriyle evlenmek istemediğini hatta okulda tanışıp evlendiğini belirtmektedir. Yörük Alican; köylerde işsizlik olduğunu, kızların çobana varmak istemediğini, Yörük Hıdır ve Ferit, Muhacir Ayla, Manav Ayşe, Gülen ve Nuri ise tam tersine işlerin çok olması nedeniyle köy hayatı zor olduğu için kızların köylerde evlenmediğini açıklamışlardır. Manav Nuri; "Eskiden kızları varlıklı yere verirlermiş. Şimdi varlıklı yere vermiyorlar, işi çok diyorlar." demiştir.

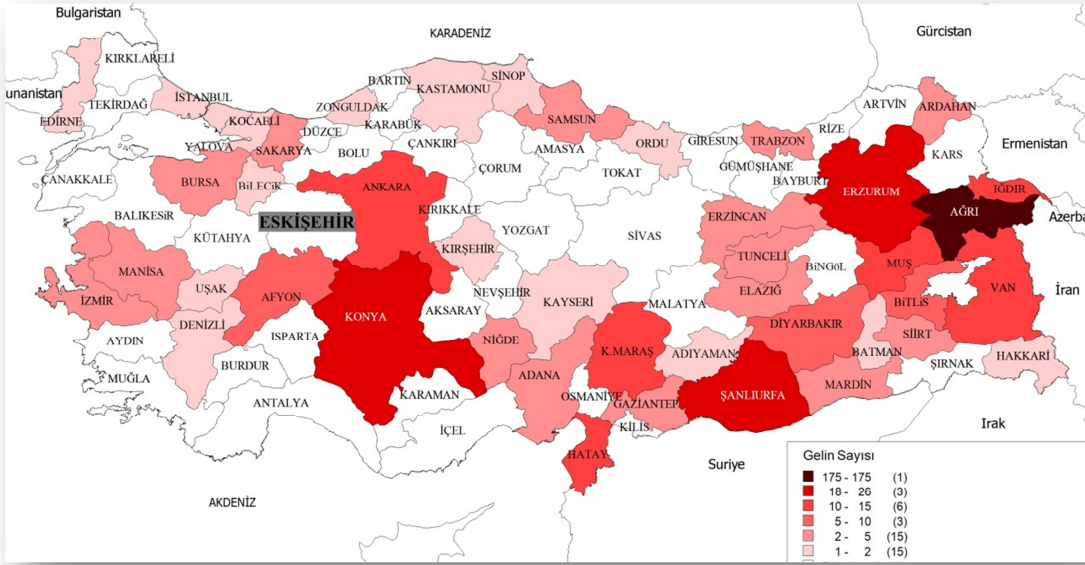
Yörük Necdet; "Dışarıya bir iki kız kaçtı, onun dışında kendi köyümüze veririz." derken, Manav Emre ve Kaan tersine bir görüş bildirmiş ve "Şimdi malum anada babada yetki kalmadı. Erkek kız birbirini buluyor." demişlerdir. Türkmen Murat, Muhacir Mesut, Manav Gülen ve Kaan; köylerinde evlenecek kız olmadığını ve şehirden köye gelin gelmediğini açıklamışlardır. Başka toplumlara karışma konusunda daha tutucu olan Kafkas göçmenlerinden Tatar Sergen; "On seneye kadar Tatar Tatarla evlenirdi, köyün içinde kalırdı. Dışarı giden de Tatara giderdi.", Karaçay Abrek; "Bizde yabancı olmaz, Karaçay, Çerkez bir de Türklere bulaştık artık.", Çerkez Ömür ise "Eskiden Abaza, Abaza dışında evlenmezdi. Otuz senedir veriyoruz, alıyoruz da" şeklindeki ifadeleriyle zaman içinde Anadolu'daki Türklerle evlilik yapma yönündeki değişiklikleri anlatmışlardır. Manav Kaan da köy dışından gelin alınması ve verilmesindeki değişikliği "Eskiden bizde yabancıya kız verilmezdi, yabancidan alınmazdı. Ayıplanırdı, vay burada alan olmamış da, bulamamış dışarıdan getirmiş gibilerden." sözleriyle açıklamıştır.

Görüşleri alınan köy temsilcilerine göre köy dışına gelin göçünün nedeni; kızların eğitim düzeyinin artmasıyla okumamış köy delikanlılarıyla evlenmek istememeleri, evliliklerde gençlerin evlenecekleri kişileri kendilerinin seçmeye başlaması, şehir hayatına özenilmesi ve kızların köy işlerinde çalışmak istememeleridir. Başka toplumlara karışma konusunda tutucu olan Kafkas göçmenleriyle Anadolu Türkleri arasında evliliklerin yapıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Son on yılda Eskişehir çevresi dışından gelin alınıyor mu? Sorusuna verilen yanıt
Table 6: The response to the question "Does the bride emmigration from out side of Eskişehir surroundings to your village in the last decade?"

Yanıt	N	%
Evet	265	61.5
Hayır	166	38.5
Toplam	431	100.0

Son on yılda Eskişehir çevresi dışından gelin alınıyor mu? sorusunu yanıtlayan köy temsilcilerinin %61,5'i köy dışından gelin alındığını, %38,9'uysa alınmadığını bildirmiştir (bk. Tablo 6). Eskişehir'e göç eden gelinlerin geldikleri illere göre dağılımı Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1: Eskişehir'e göç eden gelinlerin geldikleri illere göre dağılımı

Figure 1: The distribution of the brides who migrated to Eskişehir by the provinces they come

Eskişehir'e en çok gelin Ağrı'dan (175) gelmiştir. Doğubeyazıt'dan 37, Diyadin'den 12, Patnos'den 7 ve Taşlıçay'dan 1 gelin geldiği bildirilmiştir. 46 gelinle Kars ikinci sırada gelmektedir. 25 gelin Erzurum'dan, 22 gelin Şanlıurfa'dan gelmiştir. Konya'dan 18 gelin gelmiş olup bu gelinlerin 4'ünün Yunak, 4'ünün de Çeltik'den geldiği açıklanmıştır. Bu ilçeler Sivrihisar'a komşudur. Iğdır, Kahramanmaraş ve Ankara'dan 14 gelin gelmiştir. Ankara'dan gelenlerin ise 7'si Polatlı'dan, 4'ü Haymana'dan ve 1'i Beypazarı'ndan alınmıştır. Van'dan 12, Hatay'dan 11, Muş'tan 10, Afyon'dan 9, Diyarbakır'dan sekiz, Bitlis'ten 7 gelin gelmiştir. Diğer illerden alınan gelin sayısı 4 ve altındadır.

Yörük Alican ve Hıdır; Türkmen Metin, Mustafa ve Murat; Muhacir Ayla ve Mesut; Manav Ayşe, Gülen, Emre, Nuri ve Kaan köylerinde evlenecek kız bulamadıkları için süt parası karşılığında doğudan gelin aldıklarını anlatmışlardır. Nuri "Buradaki kızlar köydeki adamla evlenmek istemiyor, onlar da on beş yirmi milyar verip doğudan getiriyor."

Manav Sedat; Eskişehir'de dul kalan kadınların maaşlarının olduğunu ve tekrar evlenmek istemediklerini, bu nedenle ikinci evlilik yapmak isteyen kişilerin de süt parasıyla, nikâh zorunluluğu olmadan gelin getirdiklerini anlatmıştır. İki kişiye aracılık yapan Manav Sedat; "Onlar süt parası diyorlar, birkaç bin lira süt parasını verdin mi mesele yok. Nikâh yok, elbise al alma. Ucuz yani orada." demektedir.

Karaçay Abrek ve Faruk, Çerkez Ömür; Yörük Ferit ve Kemal; Tatar Oğuz, Sezgin ve Sergen; Muhacir Mehmet, Manav Emre ve Kaan köylerine süt parasıyla gelin almadıklarını belirtmişlerdir.

Görüşleri alınan köy temsilcilerine göre köy dışından süt parası karşılığında gelin göçünün nedeni; köyde çalışan ve evlenecek kız bulamayan gençlerin yaşlarının ilerlemesidir. Köyde işlerinin çok olması nedeniyle kız bulamayan köyün zengileri on bin, on beş bin lira süt parası verebilmektedir.

2. Süt Parası Karşılığında Göç Eden Gelinler

2.1. Görüşme yapılan gelinlerin eğitim düzeyleri

Süt parası karşılığında göç eden gelinlerin çoğunlukla eğitimlerini tamamlayamadıkları anlaşılmaktadır. Sibel gelin ilkokuldan sonra okula devam edememesini; "Babam okutmadı aslında okuyacaktım. Jandarma geldi önlüğü giydirip götürürüz dediler. Götürdü yaşımı büyüttü iki yaş." şeklinde açıklamaktadır. Yüksekokul mezunu Açelya eğitim mücadelesini; "Ben okuyordum yüksekokulda. Buradaki akrabalarım zorlamış babamı, kız başka yere gitmesin, yok Türklerle evlenir, yok okumuş biriyle evlenir, yok boşanma olur yarın öbür gün gelir. Babam beni okuldan aldı ve amcamın oğluna verdi. Son sınıfımı kaçarak bitirdim." diyerek anlatmaktadır. Okuma yazma bilmeyen gelinler babalarının kız çocuklarını okula göndermediğini belirtmiştir. Hiç okula gitmeyen gelinlerden Yasemin 16 yaşında evlendirilmiş olmasına rağmen, kendisinin okula gönderilmeme gerekçesinin kızların erken yaşta evlenmelerine karşı bir önlem olduğunu; "Babaannem bizi okula yollatmamış. Giderse erken kocaya giderler diye. Babam da onun sözünü dinlemiş, kızları okutmamış oğlanları okutmuş." sözleriyle açıklamaktadır.

2.2. Gelin olmadan önceki yaşam şartları

Gelin olmadan önceki yaşam şartları açısından bakıldığında, babası ticaretle uğraşan Açelya dışında gelinlerin hepsi tarlalarda çalışmakta, koyun yetiştirmektedir. Nergis babası ve kardeşleri kaçakçılık da yapmıştır. Kardeş sayıları 6, 8, 10, 11 ve 12'dir.

Türkiye'nin birçok yerinden köylere göç yoluyla yapılan evlilikte, etnik yapı etkili olmaktadır. Kürt olan Şebboy'u kendi memleketinden daha önce göç etmiş bir gelin tavsiye etmiş olmasına rağmen Bursa'dan istemişlerdir. Manav Ender Konya'dan, Manav Kasım'sa Emirdağ'dan Kürt gelin alındığını açıklamıştır. Eskişehir içinden köye gelin olanların Kürt olduğu anlaşılmaktadır. Türkmen Mustafa, Manav Asım ve Osman; köyelerine ancak Eskişehir'in köyelerinden Kürt gelin getirilebildiklerini ifade etmişlerdir.

Gelinlerin ana dilleri Kürtçe olup, Nergis dışında hepsi Eskişehir'e gelmeden önce Türkçe bilmektedir. Okula gidenler Türkçeyi okulda öğrenmişlerdir. Okula gitmeyen Yasemin Türkçe bildiği için Eskişehir'e gelin gelebildiğini; "Televizyondan öğrendim, çapalara giderken sizin dilden adamlar vardı orada. Onlar konuşurdu biz onların kelimelerini kafamızda topluyorduk, öyle öyle öğrendik." şeklinde ifade etmektedir. Hiç Türkçe bilmeden Eskişehir'e gelin olan Nergis'se durumunu "Türkçeyi burada öğrendim. Çok zorluk çektim. Çok yardımcı oldular benim adamımın akrabaları." şeklinde anlatmaktadır. Şebboy'sa memleketteyken aile içinde iki dil kullanıldığını; "Anne babamızın yanında Kürtçe konuşuyorduk onlar bilmediği için, kardeşlerimle de Türkçe konuşuyorduk." şeklinde anlatmıştır. Mine; "Orada Türkçeyi az biliyordum." demiştir.

2.3. İstenme süreci

İstenme sürecinde gelinlerin beşine daha önce Eskişehir'e gelin gelmiş bir akrabası ya da bir tanıdığı aracılık yapmıştır. Nergis'e Ankara'dan aracılık işi yapan bir kişi vasıta olmuştur. Sibel Eskişehir'e gezmeye geldiğinde istendiğini ve kendi rızasıyla evlendiğini belirtmiştir. Açelya eğitilmiş olmasının ve yaşının büyük olmasının da etkisiyle zorla evlendirilmeye karşı çıktığını belirtmiştir. Açelya; "Sözlüm de buradaydı. Zorla buraya getirdiler. Çok kötü günler geçirdim. Kavgalar, şiddet, evden kaçma bir sürü şey yaşadım. Burada da şimdiki eşimle tanıştım ve kaçtım." 40 yaşın üstünde olan gelinlerden sadece Sibel kendi rızasıyla evlendirilmiştir. Nergis ve Nilüfer, 13-14 yaşlarında evlendirildiklerini ve buna zorlanmadıklarını açıklamışlardır. İlk eşi 3 yıl sonra vefat etmiş ve bir çocukla ortada kalan Nergis; "Bizim orada atanın yüzüne kalkışma yok, varmayacağım etmeyeceğim diyemiyoruz. Ben o zaman 13-14 yaşında vardım yokdum, küçüktüm. İlk adamım 60 yaşındaydı." Açelya dışında 16 yaş ve üstünde evlenen gelinler, babaları tarafından verilmelerine rağmen rızaları alındığını ifade etmiştir.

Okuma yazma bilmeyen gelinlerden ikisi kendileri için ödenen süt parası miktarını bilmediklerini söylemiştir. Üç sene önce evlenen Mine için on bin, Yasemin için beş bin lira süt parası ödenmiştir. Nergis oğlunu kendi akrabasıyla evlendirmiş, dört bin liraya razı etmiştir. Açelya kaçarak evlenmesine rağmen eşi yirmi beş tane cumhuriyet altını başlık parası vermiştir. Şebboy diğer gelinlerden farklı olarak süt parasıyla evlendirilmediğini; "Bizim orda kimisi çok alıyor kimisi almıyor." demiştir.

Bazı gelinler durumun kaderleri olduğunu düşünmektedir. Sibel; "Nasip vallahi insanın ağzı dili bağlanıyor bir şey diyemiyorsun.", Şebboy'sa "Allah'ın kaderi olunca her yerde bulunmuş." sözleriyle kaderlerini yaşadıklarını ifade etmiştir.

2.4. Eskişehir'deki yaşam şartları

Şimdiki yaşam şartları açısında; Nergis dışında 40 yaşın üstündeki Nilüfer ve Sibel'in çocuk sayısı dört ve daha fazladır. Gençlerin çocuk sayısı üç ve altındadır. Nilüfer dışındakiler ya kendi tarlalarında çalışmakta ya da kışın koyun bakmakta, yazın ev işleriyle uğraşmaktadır. Bu gelinlerin hepsi Eskişehir'e alışmış olduklarını ve

uyum sağladıklarını belirtmiştir. Yasemin; "Artık burası vatan oldu, alıştım ben buralı oldum.", Mine; "İyi ki de geldim buraya." demiştir. Başkasının tarlasında ortakçı olarak çalışan, köylerinde içme suyu olmayan, fakirlikten ve köyde çok az ailenin yaşamasından yakınan Nilüfer "Eltim vardı, o getirdi, keşke getirmeseydi." şeklinde yakınmaktadır.

Gelinlerin hepsi değişik aralıklarda da olsa memleketlerini ziyarete gitmekte, aileleriyle telefonla görüşmektedir. Sadece kaçarak evlenen Açıya henüz ailesinin yanına gidememiştir. Durumunu "Töre durumundan, aileden, gelenekten, aşiretten ben gidip orada duramıyorum. Ama telefonda annemlerle gizli konuşabiliyoruz." şeklinde açıklamaktadır.

Gelinlerin hepsi Eskişehir'de Türkçe konuşmaktadır. Şebboy, ana dilini unutmadığını ve köydeki diğer gelinle kendi aralarında Kürtçe konuştuklarını anlatmaktadır. Mine de Eskişehir'deki akrabasıyla kendi dilinde konuşmaktadır. Gelinler, aileleriyle özellikle Türkçe bilmeyen anneleriyle Kürtçe konuşmaktadırlar. Yasemin; "Memlekette kendi dilimizi konuşuruz. Zaten bu dilden konuşurmuyorlar, bize kızıyorlar." demiştir. Gelinler çocuklarına Kürtçe öğretmemiştir. Yasemin; "Küçük yaştan gelince hep bu dilden konuşuyorum, onu hiç kullanmıyorum." Açıya, annesi Türkçeyi bilmediği için doğacak çocuğuna Kürtçe öğreteceğini söylüyor.

3. Süt Parası Dolandırıcılığı

Saha çalışması sırasında süt parası karşılığında evlenen, süt parasını ve altınları gelin veya ailesine kapıtararak yine yalnız kalan kişilerle karşılaşmış ya da bu kişiler hakkında olaya doğrudan tanık olan kişilerden bilgi alınmıştır. Türkmen Baykal; komşusunun 15-20 bin liraya evlendiğini, gelinin üç gün sonra kaçtığını, Azerbaycan'dan getirdiği ikinci karısının da kaçtığını anlatmıştır. Komşusunun üçüncü evliliğini, evlenmek niyetini beyan ederek doğudan Çifteler'e gelen bir kadınla yaptığını, kadının bir hafta sonra kaçtığını, komşusunun toplamda altmış bin lirayı kapıtararak da eklemiştir.

Muhacir Bulut, Konya'dan süt parasıyla evlendiğini, yedi ay sonra karısının kızının yanına gidip dönmediğini ve bir ev parasını kaybettiğini anlatmıştır.

Türkmen Yaşar, İzmir'den süt parası karşılığında evlendiği karısının üç yıl sonra altın bilezik alması için kendisine baskı yaptığını, karısının çocukları tarafından gezmeye götürüldüğünü ve bir daha gelmediğini belirtmiştir.

Manav Sedat; kendisinin aracılık yaparak evlendirdiği komşusunun evlenmek uğruna başına gelenleri şöyle özetlemektedir: "Doğubeyazıt'a gidince arkana bir sürü adam takılır ve niye geldin hemşerim diye sorarlar? Onlar getiriyorlar. Hacı amcaya üç gelin getirdik. İlk karısının iki çocuğu oldu, vefat etti. İkincisi cimri dedi, gitti. Üçüncüsü Hacı hastanedeydi, kaçtı, giderken çocukların kolyelerini falan da götürmüş."

SONUÇ VE ÖNERİLER

Başlık parası günümüzde Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde, özellikle kırsal kesimde varlığını sürdürmektedir. Ancak Türkiye'de kırsal kesimden şehre göç, kırsal dönüşüm nedeniyle kırsal kesimde evlenme imkânlarının azalması, başlık parasının yansımalarının başka bölgelere ulaşmasına neden olmaktadır.

Eskişehir kırsal kesiminde son on yılda köy dışına gelin verilmektedir ancak köylerin bir kısmında evlenecek çağda genç kalmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca kızların eğitim düzeyinin artmasıyla okumamış köy delikanlılarıyla evlenmek istememeleri, gençlerin evlenecekleri kişileri kendilerinin seçmeye başlaması, şehir hayatına özenilmesi, kızların köy işlerinde çalışmak istememeleri köy dışına gelin göçünün nedenleri olarak tespit edilmiştir. Eskişehir'de başka toplumlara uzun süre karışmayan Kafkas göçmenleri Anadolu Türkleriyle evlilik yapmaktadır. Sadece Yörük köylerinin bazılarında eski yapının devam ettiği, köy dışına kız verilmesinin hoş karşılanmadığı anlaşılmaktadır.

Köylerin üçte ikisinde Eskişehir çevresi dışından gelin göçü söz konusudur. Eskişehir'e en çok Doğu Anadolu Bölgesi'nden gelin gelmektedir. Yörük, Türkmen, Manav, Muhacir köylerinde süt parası karşılığında göç etmiş gelinler bulunmaktadır. Kafkas göçmenlerinin tümü, Yörük, Tatar ve Muhacir köylerinden bazıları köylerine süt parasıyla gelin almadıklarını belirtmişlerdir. Evlenecek çağda kız bulunmayan köylerde yaşayan ya da köye gelin olmak isteyen kız bulamayan gençler veya ikinci evliliğini yapmak isteyen erkekler süt parası karşılığında evlilik yapmaktadır. Eskişehir'de dul kalan kadınların maaşlarının olması, süt parasıyla evliliklerde nikâh zorunluluğunun olmaması da bu durumda etkilidir. Köyü terk etmek istemeyen köyün zenginleri, köy işlerinin çok olması nedeniyle köye gelin olacak kız bulamamaktadır.

Süt parası karşılığında göç eden gelinlerin çoğunluğu okutulmamış ya da okuldan alınmış ve çocuk yaşta evlendirilmiştir.

Gelinlerin çoğunun memleketlerinde yaşam şartları Eskişehir'e göre daha zordur. Bu gelinlerin bir kısmı annesini kaybetmiş, bir kısmının da ailesi hastadır. Birçoğu ise geçim sıkıntısı çeken çok çocuklu ailelerden gelmektedir.

Kırsal kesime gelin göçünde etnik yapının etkili olduğu anlaşılmaktadır. Gerek il dışından gerekse Eskişehir'in köylerinden kırsal kesimde evlenen kadınların Kürt olduğu tespit edilmiştir.

Gelinlerin ana dilleri Kürtçe olup, tamamına yakını Eskişehir'e gelmeden önce Türkçe bilmektedir. Okula giden gelinler Türkçeyi okulda öğrenirken, okula gitmeyenler televizyondan ya da tarım işçisi olarak çalışırken öğrenmiştir. Bazı ailelerde iki dil birden kullanılmaktadır. Hiç Türkçe bilmeyen gelin, aile ve çevrenin yardımıyla Türkçe öğrenmiştir.

Genellikle daha önce Eskişehir'e gelin olarak göç etmiş akraba ve tanıdıkların aracılığıyla gelin adayları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra aracılık işi yapan kişilerin de bulunduğu ortaya çıkmıştır.

On beş, yirmi yıl önce evlenen gelinlerin genellikle rızasının alınmadığı, kızlarla damatlar arasındaki yaş farkına dikkat edilmediği, son yıllarda evlendirilen ve yaşı 16'dan büyük olan gelinlerin ailelerinin süt parası isteseler dahi kızlarının rızasını aldıkları, yaşı büyük ve eğitim almış gelinlerin zorla evlendirilmeye karşı çıktığı anlaşılmaktadır. Gelinlerin bir kısmı bu durumu kaderleri olarak kabul etmektedir.

Son yıllarda süt parası olarak dört bin, beş bin, on bin lira ya da yirmi beş tane cumhuriyet altını ödenmektedir. Gelinlerin okuma yazma bilmeyenleri kendileri için ödenen süt parası miktarını bilmemektedir. Süt parası almadan göç eden gelinlerin tespit edilmiş olması, Doğu ve Güneydoğu Anadolu kırsal kesiminde de bu âdetin ortadan kalktığı yerlerin olduğunu göstermektedir.

40 yaşın üstündeki gelinlerin çocuk sayısı genelde dört ve daha fazladır. Genç gelinler ise üç veya daha az çocuk sahibi olmaktadır. Gelinlerin çoğu ev hanımıdır ya da kendi tarlalarında çalışmaktadır.

Gelinlerin hemen hepsi Eskişehir'e alıştıklarını ve uyum sağladıklarını belirtmiştir. Köylerindeki ekonomik değişim nedeniyle yaşam kalitesi gerileyen, zorlaşan ve fakirleşen bir gelin pişmanlığını belirtmiştir.

Gelinlerin hepsi Eskişehir'de Türkçe konuşurken, ana dillerini unutmayıp kendi aralarında ve aileleriyle Kürtçe konuşmaktadırlar. Gelinler çocuklarına Kürtçe öğretmemiştir.

Saha çalışması sırasında süt parası karşılığında evlenen, gelin ve ailesi tarafından dolandırılarak süt parasıyla altınlarını kaybedip yalnız kalan kişiler de belirlenmiştir. Süt parası dolandırıcılığı genellikle dul kalmış erkeklerin köyde bir akrabası ve tanıdığı olmayan, aracılık yapan kişiler tarafından bulunan gelin adaylarıyla, nikâhsız olarak evlendirilmesi sonucunda yaşanmıştır.

Başlık parası kadına yönelik şiddet unsurlarından biridir. Kadına yönelik şiddeti önlemek için uluslararası sözleşmelere taraf olunmuş, milli hukukta düzenlemeler yapılmıştır (Odman, 2012). Ancak başlık parasının yasaklanmasına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Kadının en güvende olması gereken yer olan aile içinde gerçekleşen şiddetle mücadele ancak zihinsel dönüşümün sağlanmasıyla mümkündür (Odman, 2012: 167). Şehre yakın köylerde başlık parası geleneğinin devam oranının uzak köylere göre daha az olması (Kızılaslan, 2006: 147) zihinsel dönüşümün önemini vurgulamaktadır.

Farklı etnik unsurlar arasında evliliklerin yapılması, toplumların birbirlerini daha iyi tanımaları, anlamaları, birlik ve beraberliğin pekiştirilmesine katkı sağlasa da bu durumun para karşılığında gelişmesi evlenen kadınlar açısından da değerlendirilmelidir.

Bu çalışmanın bulguları kız çocuklarının okutulmaları, ekonomik özgürlüklerini kazanmaları, çocuk yaşta evlendirilmelerinin önlenmesi konularında yapılacak çalışmaların önemini de vurgulamaktadır.

Şehre göçün cazibesinin azaltılması ve kırsal yerleşim birimlerin çekiciliklerinin artırılması, doğal süreç olarak işleyen evlenme, doğum ve ölüm gibi nüfus döngüsünün dengesinin korunmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AKÇA, Gözen (2009). *"Diyarbakır İli Ergani İlçesi Halk Kültürü Araştırması"*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKSU, Ali (2001). "Emeviler Döneminde Kadının Durumu", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.1.
- ALPTEKİN, A. Berat (2009). "Ceyhun'dan Ceyhan'a Evlenme İle İlgili Bazı Kavramlar (kalın, saç, okuntu, aşerme, toy) Üzerine", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* S. 39, s. 307-321.
- ARIKAN, Gülay (1988). "Kırsal Kesimde Kadın Olmak", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* S. 5/2, s. 1-16.
- ARSAL, S. Maksudi (1947). *Türk Tarihi ve Hukuk*, İstanbul: Bulut Akgün Matbaası.
- ARTUN, Erman (1998). "Tekirdağ Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri Doğum-Evlenme-Ölüm", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, S. 9-10, s. 85-107.
- ALTOP, Serpil (1996). "Arra Sponsalicia", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, S. 55/1-2, s. 369-388.
- AVCI, Yasemin (2007). "Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Döneminde "Otoriter Modernleşme" ve Kadının Özgürleşmesi Meselesi", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S. 21, s. 1-18.
- AYNAKULOVA, Gülnisa (2006). "Kırgızlarda Evlilik ve Evlenme Törenleri", *Millî Folklor*, S. 18, s. 95-106.
- BAYDEMİR, Hüseyin (2010). "Özbek Folklorunda Rekabet ve Yarış", *Acta Turcica*, S. 2/1, s. 47-58.
- ÇOĞ, Mehmet (2007). "Emeviler ve Abbasiler Dönemi Hazar-Arap İlişkileri", *Türkoloji Araştırmaları*, S. 2/2, s. 150-160.

- ÇOPUROĞLU, Y. Cemalettin (2000). "Fırat Havzası Evlilik Kültürü I: Düğün Öncesi", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 10/2, s. 163-193.
- DAĞI, Fahri (2013). "Nur Dağı (Gavur Dağı) Platosunda Derlenen Bazı Yerel Kelimelerin Etimolojisi Üzerine Bir Değerlendirme", *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/13, s. 715-728.
- DALKILIÇ, Neslihan (2008). "Geleneksel Konutlarda Kullanıcı-Mekân İlişkisi: Mıdyat Örneği", *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, S. 13/1, s. 17-33.
- DOĞAN, Cihangir ve M. Sait DOĞAN (2005). "Yörüklerin Hayat Tarzı", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, S. 49, s. 677-708.
- GÖNEN, Sinan (2011). "Türk Kültüründe Kız Kaçırarak Evliliğin Köy Seyirlik Oyunlarındaki İzleri", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 29, s. 45-55.
- GÜNGÖR, Fethi (2012). "Kafkasya'da Çerkes Bölgelerinin Sosyal Yapısı, Tarih Bilinci", *Uluslararası Kuzey Kafkasya Sempozyumu Özel Sayısı*, S. 19-20, s. 126-135.
- KALAFAT, Abrek (2001). "Azerbaycan-İran Bağlamında Güney Kafkasya'da Etno-Sosyal Yapı", *Avrasya Dosyası Azerbaycan Öze L*, S. 7/1, s. 221-249.
- KIZILASLAN, Nuray (2006). "Kente Uzaklığın Kırsal Aile Yapısına Etkileri", *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 2/3, s. 141-162.
- KURNAZ ŞAHİN, Feyza (2013). "İlk TBMM'nin Tasarruf Tedbirlerine Bir Örnek; Düğünlerde Men'i İsrâfat Kanunu ve Kamuoyundaki Yansımaları", *Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Dergisi*, S. 2/1, s. 55.
- ODMAN, M. Tefvik (2012). "Kadına Karşı Cinsel Şiddet". *Uluslararası Katımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildirileri* (Ankara, 27-28 Nisan 2012), s. 130-171.
- OKUR GÜMRÜKÇÜOĞLU, Saliha (2013). "İslam Aile Hukukunda Kadının Mehir Hakkına Toplumun Bakış Açısı Üzerine Bir Değerlendirme", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. XVII, s. 223-254.
- ÖKTEN, Şevket (2010). "Eski Vatan" ile "Yeni Vatan" Arasında ya da Hem "İçeride" Hem de "Dışarıda" Olmak: Ceylanpınar'daki Afganistan'dan Göç Etmiş Özbeklerin Sosyal Bütünleşmesi", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 13, s. 167-184.
- ÖZBAŞ, Hasan (1968). "Yozgat Folkloru: Yozgat'ta Günsalık-Başlık Verme Âdeti", *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 11/228, s. 47-95.
- ÖZCAN, Osman ve M. Gökhan Dalyan (2011). "XIX. Yüzyılda Rumlarda ve Arnavutlarda Evlilik Müessesesinde Başlık Uygulamaları", *History Studies*, Volume 3/3, s. 319-336.
- ÖZCAN, Osman ve M. Gökhan DALYAN (2013). "XIX. Yüzyıl Osmanlı Devleti'nde Nasturi, Ermeni, Yezidi ve Çerkez Topluluklarında Başlık Parası Uygulamaları", *Milli Folklor*, S. 25, s. 147-164.
- ÖZTAN, Bilge (1995). "Medeni Kanun'un Kabulünün 70'inci Yılında Aile Hukuku", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 44/1-4, s. 127-182.
- SAVAŞ, Abdurrahman (2011). "Hitit Roma İslam ve Yahudi Hukukları Uzerine Mukayeseli Bir Çalışma", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 18, s. 243-274.
- SEZEN, Lütfi (2005). "Türkiye'de Evlenme Biçimleri", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 27, s. 185-195.
- TEZCAN, Mahmut (1976). "İlkel Toplumlarda Başlık Parası Geleneği", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, S. 9/1, s. 415-42.
- YAKUT, Esra (2008). "XIX. Yüzyılda Orta Anadolu Bölgesi'nde Evliliğin Ortaya Çıkışı, Sona Ermesi ve Sonuçları", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. XII/1-2, s. 237-265.
- YALÇIN USAL, S. Selhan (2010). "Türklerde Çeyiz Sandığının Kullanımı ve Geleneksel Süslemeleri", *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, S. 1/1, s. 157-167.
- RINCHINDORJI (2012). "Moğol-Türk Destanları: Tipolojik Oluşum ve Gelişimi", *Çev. Mehmet Ali YOLCU, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, S. 1, s. 221-239.
- ZARIPOVA METİN, Çulpan (2005). "Tatar Türklerinin Düğün Geleneği", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, S. 2/3, s. 92-119.